

Bednarik Anasztázia:

**Pikéthy Tibor orgonaművei
című doktori értekezésének
tézisei**

Pikéthy Tibor (1884-1972) zeneszerző, a váci székesegyház karnagya kevésbé ismert alakja a magyar zenetörténetnek. Alkotómunkásságának jelentős részét orgona- és egyházzenei művei teszik ki. Zongoradarabokat és műdalokat is komponált, különösen életének első felében.

A disszertáció tárgyát az orgonaművek (54 opusz), valamint az orgonakíséretes vokális művek (12 opusz) képezik, tehát összesen 66 darab mű. Ez a teljes életmű 105 számozott művének több mint fele. Pikéthy műveiről mindezidáig részletes tanulmány nem készült, csak két műjegyzék: Solymosi Ferencé és Zeke Lajosé. A dolgozat tehát eredeti dokumentumok, kották kéziratosa nyoma alapján készült, ebből következően célja és eredménye az alapkutató: kiindulópont a további kutatásokhoz, segítség az előadók számára tájékozódni a szerző orgonás darabjai között.

Az orgonaművek egy része megjelent ugyan nyomtatásban, ezek kevés kivétellel közreadó nélkül, szerzői kézirat alapján készültek. Számos mű tehát csak az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtárában hozzáférhető.

Az írás lényegi része, hogy katalógusszerűen tartalmazza az összes mű kezdő kottasorát, keletkezési adatait, a kéziratok adatait, az ajánlásokat, az egyes változatok leírását, a megjelent kották kiadói és természetesen az OSZK raktári jelzeteit a könnyebb megtalálhatóság érdekében. Minden olyan szöveget is felsorol, mely a kottákban megtalálható: többek között leveleket, szerzői bejegyzéseket, magánjegyzeteket és a vokális művek szövegeit, illetve a függelékben azok fordításait is.

Érdekes eredménye ennek a kutatómunkának, hogy bemutatja a zeneszerzői műhelymunkát három mű keletkezéstörténetén keresztül. Ezeknek a daraboknak olyan mennyiségű és változatú kéziratosa maradt fenn, hogy rekonstruálhatóvá vált az alkotói munka folyamata. Eközben megismerhetők a stílusjegyek is, melyek ezen felül külön fejezetben is összefoglalásra kerültek az egyes jellemző műfajok ismertetése után. Gyakorlati eredményt jelent az előadási kérdések című fejezet, ahol a tempó, a regisztráció, az artikuláció kérdéseiről esik szó. Ehhez nyújtanak segítséget a váci Székesegyház orgonájának

függelékben megtalálható korabeli diszpozíciói, illetve eredeti építési tervei.

A dolgozat azokra a kérdésekre keresi a választ, hogy milyen indíttatásból lett Pikéthy a romantika „örzője” a XX. században. Az egyik legfőbb ok, hogy elkötelezetten hagyományörző személyiség volt. Ennek alátámasztására egy rövid fejezetnyi összefoglalás található a munka elején, ahol saját folyóiratcikkeiből válogatva, témák szerint rendezve láthatóak az egyes témákról alkotott véleményei, nézőpontjai. Ebből kiderül az elődök iránti elkötelezettség, az értékek tisztelete, mely felöleli a helytörténeti kutatásokat éppúgy, mint az ifjúság gondos zenei nevelésére alapított városi zeneiskola alapítását, vagy Bach fúgaalkotó művészetének csodálatát. Pikéthy nem kifejezetten a klasszikusan vett szélsőségesen romantikus lélek, hanem inkább az emlékezés művésze (ahogy ezt Zeke L. oly találóan megfogalmazta 1982-es centenáriumi kiállítás megnyitó beszédében). Hűsége az őt megelőző korokhoz nem engedte, hogy korának stílusirányzataihoz csatlakozzon, leginkább neoromantikus szerzőnek nevezhetjük.

A disszertáció függeléke és melléklete kiegészítő anyagként számos a szerzővel kapcsolatos dokumentumot tartalmaz: a teljes életmű katalógusát, az előadói apparátus katalógusát, a vázlatok jegyzékének leírását, riportok szövegeit, saját emlékkönyvének anyagát. Ezen felül hangfelvételek egészítik ki az anyagot: köztük olyan művek is, melyek kéziratosa és „újkori” ősbemutatónak számítanak. A Hódolat Bachnak (op. 103) című sorozat rekonstrukciója is megtalálható e felvételek között a dolgozat írójának saját előadásában. Tanulmányozható ezen felül a szerző emlékkönyvének és saját műjegyzék-füzetének teljes anyaga fényképek formájában, valamint számos egyéb emlék anyaga, melyek egy része a Váci Levéltár anyaga. A függelékben nyomtatott formában is található egy közel harminc oldalas képmelléklet, mely eredeti dokumentumokat, illetve fényképeket mutat be Pikéthy működésének helyszínéről. A különböző eszközök együttesen rajzolják ki a szerző egyéniségét, stílusát, mely egyéni hangú, nem utánzás. Magában foglalja a fiatalkorában akvarellfestőnek készült majd egyházzenei lett művész látásmódját is.